

SERIJA
LAUKINĖ LIETUVA

KUNIGAS SMAUGIKAS

Šalį sukrėtusi byla
apie **tikėjamą,**
godumą ir
meil užės
žmogžudystę

SENSACINGA ŽINIA!
KUNIGAS ĮTARIAMAS
MOTERS NUŽUDYMU,
VAIKAS DINGO
BE ŽINIOS

Sukrėtė visą Lietuvą!

LIETUVOS AIDAS
1931 spalio 14 d.

PRALOTAS OLSAUSKAS NUTEISTAS
ASTUONIEMS METAMS KALEJIMO

Jo Gražios Atlektas Laimo Priešais, kad Jo Pabūti
viena su Priešais...

JUOZAS BELECKAS,
JONAS KAUNECKIS IR KT.

Kauno apygardos teismas

BYLA

Nr. 1932/47

Kunigas K. O.

Rašinėse byla prieš

kuniga K. O.

Įtariamas:

žmoniy nužudymu
smaugimu

óbuolys.

TIKROS TARPUKARIO ISTORIJOS

SERIJA
LAUKINĖ LIETUVA

KUNIGAS SMAUGIKAS

**JUOZAS BELECKAS,
JONAS KAUNECKIS IR KT.**

PASTABA SKAITYTOJUI

Ši knyga parengta remiantis prieinamais teismų dokumentais ir jų nuorašais, apklausų bei ekspertizių ištraukomis, asmenine korespondencija, tarpukario spauda, anksčiau išleistomis knygomis ir vėlesniais istoriniais tyrimais. Ne visi originalūs bylos dokumentai buvo prieinami ar galėjo būti tiesiogiai sutikrinti, todėl kai kurios datos, aplinkybės ir liudininčių parodymai skirtinguose šaltiniuose nesutampa. Tokie prieštaravimai tekste pažymimi, o prielaidos stengiamasi aiškiai atskirti nuo nustatytų faktų.

Cituojami tarpukario leidiniai atspindi savo epochos kalbą, moralines nuostatas, politines pažiūras ir neretai sensacingą toną. Juose pateikti kaltinimai, vertinimai bei gandai nėra savaime laikomi patvirtintais faktais ir nebūtinai sutampa su sudarytojo ar leidėjo pozicija.

TURINYS

Sudarytojo žodis / 7

Prologas / 11

I DALIS

DVI BIOGRAFIJOS, VIENA PASLAPTIS

1. Konstantino Olšausko kelias į kunigystę / 19

2. Mokytoja Stasė Danilovičiūtė / 23

3. Debeikių klebonijos paslaptis / 28

4. Vaikas, kurio neturėjo būti / 33

5. Sūnus dingsta / 38

6. Stasė tampa Ustjanauskiene / 43

7. Laiškai, pinigai ir grasinimai / 48

II DALIS

VIEŠASIS OLŠAUSKAS

8. Kunigas, kuris mokėjo kilti / 59

9. „Saulė“: mokyklos, pinigai ir įtaka / 65

10. Darbininkų gynėjas ar streiklaužių organizatorius? / 73

11. Amerika: pinigai mokykloms / 81

12. Karas, pabėgėliai ir Voronežas / 84

13. Diplomatas be valstybės / 92

14. Vyskupo sostas: kandidatūra, parama ir nesėkmė / 102

15. Paryžius: delegacija be vietos prie stalo / 111

16. Turtai, skolos ir reputacija / 124

III DALIS

BIRŠTONO BYLA

17. Paskutinė Stasės vasara / 139

18. Pėdsakai ir versijos / 145

19. Koks galėjo būti motyvas? / 149

20. Tardytojo spąstai / 152

21. Byla laikraščių puslapiuose / 165

22. Bažnyčia, politika ir tyrimas / 174

IV DALIS

TEISMAS IR NUOSPRENDIS

23. Kaltinimo byla / 187

24. Liudininkai ir jų prieštaravimai / 191

25. Gynybos versijos / 196

26. Prelatas prieš teismą / 201

27. Vyriausiasis Tribunolas / 205

28. Malonės prašymas / 210

29. Kalėjimas ir paskutiniai gyvenimo metai / 220

V DALIS

PO NUOSPRENDŽIO

30. Keturi Olšausko portretai / 231

31. Kas įrodyta, kas tikėtina, o kas liko tik versija / 234

Epilogas / 239

Priedai / 241

Šaltiniai ir literatūra / 267

SUDARYTOJO ŽODIS

1928 metų rugsėjį Birštono Vytauto kalne rastas pasmaugtos moters kūnas sukėlė vieną garsiausių tarpukario Lietuvos skandalų. Žuvusioji buvo Stanislava, artimųjų vadinta Stase, Ustjanauskienė – išsilavinusi, sudėtingo likimo moteris, daugelį metų palaikiusi artimus santykius su vienu įtakingiausių to meto Lietuvos dvasininkų prelatu Konstantinu Olšausku.

Kalbos apie jūdvių ryšį sklido dar gerokai iki nusikaltimo. Buvo pasakojama apie slaptą meilę, Prancūzijoje gimusį sūnų, ilgus išsiskyrimo metus, keliones, laiškus, pinigus, abipusius priekaištus ir grasinimus. Todėl, vos nužudytą Vytauto kalne moterį atpažinus kaip Ustjanauskienę, minioje nuskambėjo Olšausko pavardė. Įtarimas atsirado beveik anksčiau, negu į nusikaltimo vietą atvyko kriminalinė policija.

1929 metais Kauno apygardos teismas prelatą pripažino kaltu. Kitais metais nuosprendį paliko galioti Vyriausiasis Tribunolas. Teisine prasme byla buvo baigta. Tačiau teismo sprendimas neužbaigė ginčų, ar Olšauskas iš tiesų nužudė Stasę Ustjanauskienę.

Niekas nematė paties nusikaltimo. Olšauskas kaltės nepripažino, o byla buvo grindžiama ne tiesioginiais, bet netiesioginiais įrodymais: ankstesniais jo santykiais su žuvusiaja, galimu motyvu, kelionėmis ir sunkiai paaiškinamais laiko tarpais, prieštarais

parodymais, laiškais bei elgesiu prieš nusikaltimą ir po jo. Vieniems šių aplinkybių pakako sudaryti nuoseklią kaltės grandinę. Kiti jose įžvelgė spragas, išankstinį nusistatymą ir galimą teismo klaidą.

Olšausko byla ir jos aplinkybės nuo pat pradžių buvo interpretuojama skirtingai.

1931 metais pasirodžiusioje Juozo Kazio Belecko knygoje abejonėms beveik nepalikta vietos. Autorius Olšauską vaizduoja kaip cinišką, gobšų, moraliai puolusį dvasininką, o jo santykius su Stase – kaip ilgą apgaulės ir išnaudojimo istoriją, neišvengiamai turėjusią baigtis nusikaltimu. Belecko knygoje išliko vertingų laiškų, liudijimų ir ano meto spaudos medžiagos, tačiau dokumentai joje dažnai susipina su gandais, politine polemika ir literatūrine vaizduote.

Gerokai vėliau Jonas Kauneckis parašė dokumentinę apybraižą *Prelatas Olšauskas*. Jis surinko daug platesnę medžiagą, nuosekliau atkūrė Olšausko biografiją, tyrimą, teismo procesą ir vėlesnius mėginimus pasiekti, kad prelatas būtų išteisintas arba paleistas. Kauneckio darbas tapo svarbiausiu šios knygos faktiniu ir chronologiniu pagrindu. Vis dėlto ir jo pasakojimas nėra neutralus. Jis parašytas sovietmečiu, kai dvasininko biografija ir tarpukario Lietuvos gyvenimas buvo aiškinami pagal iš anksto nustatytas ideologines schemas. Dokumentinė medžiaga čia neretai palydima kategoriškomis išvadomis, kurios ne visada kyla iš pačių dokumentų.

Dar kitoks pasakojimas pateikiamas knygoje *Konstantinas Olšauskas ir jo teismo byla*, kurią išleido *Draugo spaustuvi* Čikagoje 1985 metais. Jos autoriai gina Olšauską ir mėgina įrodyti, kad prelatas tapo visuomenės išankstinio nusistatymo, politinių bei ideologinių priešininkų ir neteisingai įvertintų aplinkybių auka. Šioje

versijoje tie patys liudijimai, tie patys laiškai ir tie patys Olšausko kelionių maršrutai įgyja priešingą prasmę.

Šios knygos tikslas nėra mechaniškai sujungti tris ankstesnius pasakojimus ar dar kartą pakartoti vieno iš jų nuosprendį. Kauneckio, Belecko ir Čikagos leidinio tekstai čia naudojami kaip skirtingi šaltiniai, kuriuos būtina ne tik cituoti, bet ir lyginti. Vienur jie vienas kitą papildė, kitur – tiesiogiai prieštariauja. Ypač svarbu atskirti, kas byloje patvirtinta dokumentais, kas žinoma tik iš liudininkų pasakojimų, kas buvo paskleista spaudoje, o kas atsirado jau vėlesnių autorių vaizduotėje.

Ne mažiau svarbu išvengti dviejų supaprastinimų. Olšauskas nebuvo vien teismo nuteistas dvasininkas. Jis buvo vienas veikliausių savo laikotarpio katalikų visuomenininkų, švietimo draugijos „Saulė“ organizatorius, mokyklų steigėjas, gabus lėšų rinkėjas, politinius ir bažnytinius ryšius išnaudoti mokėjęs žmogus. Jo nuopelnai Lietuvos švietimui ir visuomeniniam gyvenimui savaime nepaneigia galimos kaltės, tačiau neleidžia jo biografijos sutraukti iki vieno nusikaltimo.

Taip pat ir Stanislava Ustjanauskienė neturėtų likti tik „prelato moterimi“ ar žmogžudystės auka. Ji turėjo savo gyvenimą, šeimą, vaikus, jausmus, sprendimus ir prieštaraivimus. Senesnių knygų autoriai kartais ją romantizavo, kartais kaltino įkyrumu, šantažu ar nevaldomu liežuviu, tačiau dažniausiai vertino tik pagal tai, kokią vaidmenį ji atliko Olšausko istorijoje. Šioje knygoje mėginama, kiek leidžia išlikę šaltiniai, sugrąžinti jai savarankiško žmogaus biografiją.

Teismo nuosprendis yra istorinis faktas. Tačiau teismo nustatyta kaltė ir visa istorinė tiesa nebūtinai yra tas pats. Praėjus beveik

šimtui metų nebeįmanoma pakartoti kriminalistinių tyrimų, apklausti liudininkų ar užpildyti visų bylos spragų. Galima tik iš naujo perskaityti išlikusius dokumentus, palyginti skirtingus pasakojimus ir nevadinti įrodymu to, kas tėra prielaida.

Todėl ši knyga nėra nei Olšausko kaltinamasis aktas, nei mėginimas jį reabilituoti. Tai pasakojimas apie žmogžudystę, teismo procesą ir tris skirtingas tiesos versijas – taip pat apie visuomenę, kurioje garsaus dvasininko asmeninis gyvenimas virto politine, religine ir moraline byla.

Kai dokumentai leidžia daryti tvirtą išvadą, ji bus įvardyta. Kai jie palieka pagrįstų abejonių, jos nebus slepiamos. Galbūt tik taip įmanoma priartėti prie atsakymo, kas 1928 metų rugsėjo vakarą iš tiesų įvyko Birštone ant Vytauto kalno.

PROLOGAS

Lavonas ant Vytauto kalno

1928 metų rugsėjo 16-oji buvo sekmadienis. Birštono vasarotojų sezonas jauėjo į pabaigą. Dauguma poilsiautojų buvo išvažiavę, ištuštėjo vilos ir gydyklos, išsiskirstė sezoniniai prekiautojai. Kurortą užklupo ankstyvas, lietingas ruduo, tačiau tą vidurdienį vėjas trumpam išsklaidė debesis ir virš Nemuno pasirodė saulė.

Jokūbas Obelinskas su žmona Rože į Birštoną atvyko iš Kauno. Jokūbą vargino sąnarių skausmai, todėl gydytojas jam patarė maudytis mineralinėse voniose ir gerti „Vytauto“ vandenį. Obelinskai kasdien eidavo prie šaltinio, vaikščiodavo po parką, stebėdavo dar užsilikusius vasarotojus ir vis žadėdavo kada nors užkopti į aukštąjį Vytauto kalną.

Tą sekmadienį jie pagaliau pasiryžo.

Į viršūnę Obelinskai kopė stačiais laiptais, ilsėdamiesi tarpinėse aikštelėse. Nuo kalno buvo matyti Nemuno kilpa, kitoje upės pusėje dunksantis pušynas, sanatorijų pastatai ir tarp medžių išsimėtę Birštono vilų stogai. Pasiekę viršūnę, jie kurį laiką ilsėjosi ir dairėsi po apylinkes.

Netoli ilgo suolo augo jaunos eglaitės. Priėjusi prie jų Rožė Obelinskienė ant žemės pastebėjo moteriškas šukas. Kiek toliau gulėjo pliušinė kepuraitė, paskui – vienas batelis.

Daiktai atrodė ne pamesti, o išmėtyti.

Žengusi dar kelis žingsnius, moteris tarp eglaičių pamatė žmogaus kūną. Iš pradžių Obelinskams galėjo pasirodyti, kad moteris pasikorė. Ant jos buvo užmestas audeklinis hamakas ir juodas šalis, o virvės galai kilo eglaičių šakų link.

Nusileidę nuo kalno Obelinskai suskubo pranešti policijai. Žinia Birštone pasklido greičiau už pareigūnus. Kai į viršūnę atbėgo policininkas, prie kūno jau būriavosi žmonės. Nutraukus hamaką, keli susirinkusieji moterį atpažino.

Tai buvo Stanislava Ustjanauskienė, vasarą gyvenusi Žeimių vietoje.

Ji į Birštoną buvo atvykusi liepos pradžioje su sūnumi Antanu. Prasidėjus mokslo metams, berniukas išvažiavo, o motina liko kūrorte viena. Rugsėjo 13 dieną Ustjanauskienė ketino grįžti į Kauną. Tą rytą ji atsiskaitė su patarnautoja ir ją atleido. Nei penktadienį, nei šeštadienį niekas nepasigedo moters ir neužėjo į jos kambarį.

Kol policininkas ieškojo telefono, prie kūno likę žmonės jau kūrė pirmąją nusikaltimo versiją. Vieni tvirtino matę Ustjanauskienę vaikštinėjančią su prelatu Konstantinu Olšausku. Kiti pasakojo, kad moteris lankydavosi jo apsistojimo vietoje. Kažkas minioje ją pavadinio „prelato panele“.

Olšausko pavardė Vytauto kalne nuskambėjo dar prieš prasidedant tyrimui.

Netrukus iš Kauno atvyko kriminalinės policijos pareigūnai. Jie fotografavo vietovę, ieškojo pėdsakų, apžiūrėjo suolą, eglaites ir kūno padėtį. Ustjanauskienė gulėjo krūmų tankmėje, maždaug už penkių ar šešių metrų nuo suolo. Viena suolo atrama buvo nulaužta. Trijų metrų ilgio virvė buvo kelis kartus apsukta aplink moters

kaklą, o jos galai permesti per eglaičių šakas. Kūną dengė hamakas ir šalis, todėl nuo viršūnės aikštelės jo beveik nebuvo galima pastebėti.

Ant Ustjanauskienės rankos tebebuvo auksinis laikrodis. Jis sustojo ties septinta valanda trisdešimt šešiomis minutėmis, tačiau nebuvo aišku, ar rodyklės sustojo žmogžudystės metu. Ant piršto liko auksinis žiedas. Kišenėse pareigūnai rado kambario raktą, lornetą, pirštinaites, laišką lenkų kalba ir piniginę su dvidešimčia litų bei penkiasdešimčia centų.

Vertingi daiktai ir pinigai nebuvo paimiti. Apiplėšimas atrodė mažai tikėtinas.

Kitą dieną į Birštoną atvyko svarbių bylų tardytojas. Ustjanauskienės kūną apžiūrėjo gydytojai, vėliau buvo atlikta pakartotinė ekspertizė. Ant veido, peties ir kojų rasta įdrėskimų bei nubrodinimų. To meto medicinos ekspertai padarė išvadą, kad mirtį sukėlė smauginimas virve.

Tai nebuvo savižudybė.

Tyrėjų manymu, Ustjanauskienė galėjo būti užpulta prie suolo. Besipriešinant nulūžo jo atrama, o vėliau kūnas buvo nutemptas į krūmus ir pamėgintas paslėpti. Išmėtytos šukos, kepuraitė ir batelis išdavė vietą, kurios kitaip nuo tako beveik nesimatė.

Tačiau nusikaltimo vietoje nebuvo rasta vieno aiškaus pėdsako, neabejotinai vedančio pas žudiką. Nebuvo liudininko, mačiusio patį užpuolimą. Nebuvo prisipažinimo. Kol kas buvo tik negyva moteris, nulaužtas suolas, virvė, sustojęs laikrodis ir pernelyg daug žmonių, galėjusių jos nekęsti.

Pirmosiomis dienomis tyrėjai tikrino ne vien Olšauską. Dėl ankstesnių konfliktų įtarimų kilo Stasės žentui Ildefonsui Krasauskui ir

mokytojui Stankevičiui, tačiau abiejų alibi buvo patvirtinti. Šios versijos išsamiau aptariamos 19 skyriuje.

Tada liko trečioji versija.

Prelatas Konstantinas Olšauskas nebuvo eilinis provincijos kunigas. Jo vardas sietas su „Saulės“ švietimo draugija, mokyklomis, didelėmis pinigų rinkimo kampanijomis Lietuvoje ir Amerikoje, Bažnyčios hierarchais, politikais bei aukštais valdininkais. Jis buvo įtakingas, iškaltas, veiklus ir prieštaringai vertinamas. Vieni jį laikė dideliu lietuvių švietimo organizatoriumi, kiti – pavojingu intrigančiu, mokėjusiu naudotis religija, politika ir žmonių pasitikėjimu.

Su Stase Danilovičiūte jis susipažino dar XIX amžiaus pabaigoje, būdamas jaunas Debeikių klebonas. Jų santykiai, nors ilgai slėpti, truko dešimtmečius. Juos siejo laišakai, kelionės ir pinigai. Buvo kalbama ir apie sūnų Konstantiną Ričardą, gimusį Prancūzijoje ir vėliau paslaptinai dingusį.

Tačiau net ilgas slaptas ryšys dar nebuvo žmogžudystės įrodymas. Konfliktas dėl pinigų neįrodė, kad Olšauskas buvo ant Vytauto kalno. Melas ar nutylėjimas apie asmeninį gyvenimą savaime nereiškė, kad jis melavo ir apie nusikaltimą.

Tyrėjams reikėjo atsakyti į paprastą, bet lemiamą klausimą: kur prelatas buvo rugsėjo 13-osios vakarą?

Atsakymo paieškos užtruko ilgiau, negu tikėtasi. Jos nuvedė į Debeikius, Kauną, Odesą, Paryžių, Romą, Jungtines Amerikos Valstijas ir mažus Žemaitijos miestelius. Tardytojai skaitė kelis dešimtmečius kauptus laiškus, ieškojo dingusio vaiko, tikrino traukinių tvarkaraščius, vežikų pasakojimus ir viešbučių įrašus. Kuo daugiau dokumentų jie surinkdavo, tuo aiškiau ryškėjo Olšausko ir Ustjanauškienės ryšys – bet ne visada pats nusikaltimas.

Visuomenei tokių abejonių netrukus nebereikėjo. Laikraščiai pavertė Birštono žmogžudystę svarbiausia metų sensacija. Prieš teismo salėje pradedant nagrinėti įrodymus, viešasis nuosprendis iš esmės jau buvo paskelbtas.

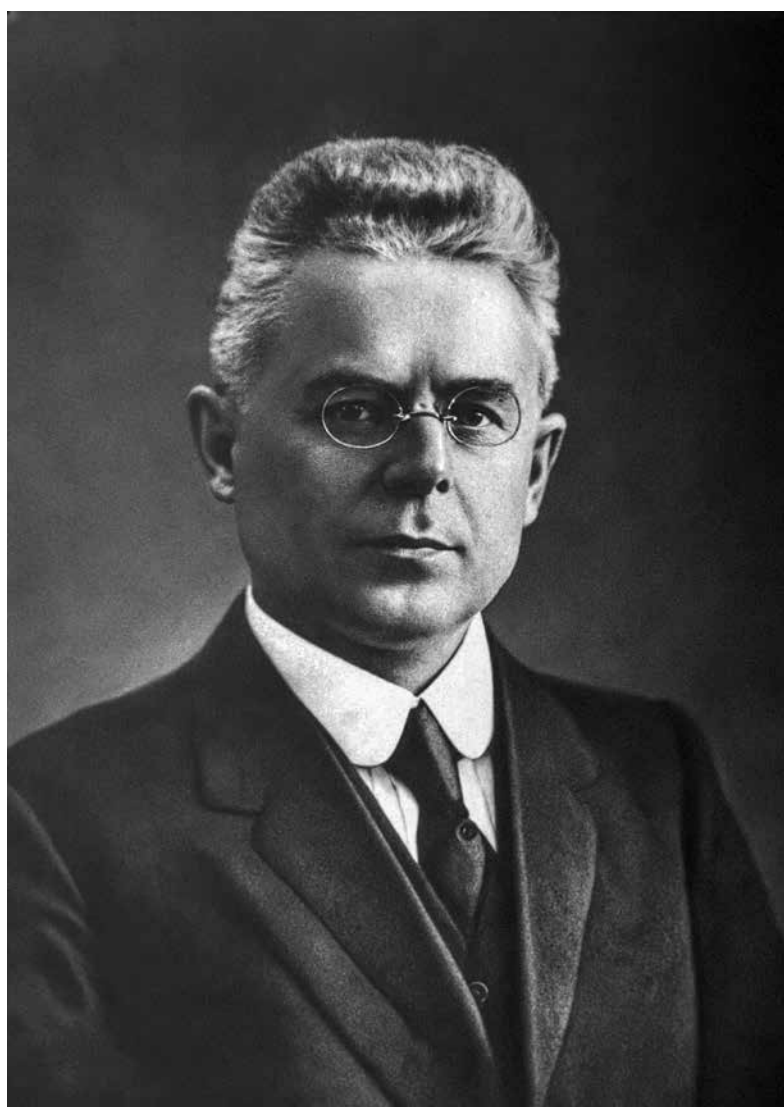
Po metų kaltinamųjų suole sėdės prelatas Konstantinas Olšauskas. Teismas jį pripažins kaltu pasmaugus Stanislavą Ustjanauskienę. Vieni šį nuosprendį vadins teisingumo pergale, kiti – politiniu ir antiklerikaliniu susidorojimu.

Tačiau visa tai bus vėliau.

Norint suprasti, kas galėjo įvykti rugsėjo 13-osios vakarą ant Vytauto kalno, reikia grįžti daugiau kaip trisdešimt metų atgal – į mažą Debeikių miestelį, kur jaunas kunigas sutiko mokytoją Stasę Dani-
lovičiūtę.

I DALIS

DVI BIOGRAFIJOS, VIENA PASLAPTIS

1 SKYRIUS

KONSTANTINO OLŠAUSKO KELIAS Į KUNIGYSTĘ

Konstantinas Olšauskas gimė 1867 metų balandžio 22 dieną Burbaičių kaime, Plungės valsčiuje, pasiturinčių ūkininkų Kazimiero ir Petronėlės Olšauskų šeimoje. Mokėsi namuose, vėliau lankė pradžines mokyklas Plungėje ir Tauragėje, gimnaziją – Liepojoje.

Apie jo vaikystę patikimų žinių išliko nedaug. Tačiau vėlesni autoriai, žinodami, kuo baigsis Olšausko gyvenimas, jau vaikystėje mėgino atpažinti būsimąjo prelato būdą ir charakterį. Juozas Kazys Beleckas vaizduoja Kostą kaip išlepintą, turto ir garbės trokštantį vaiką, svajojantį apie vyskupo lazda, dvarą, karietą, tarnus ir puikius arklius. Esą tėvai nuo mažens jį lepinę, laikę kone šventuoju ir įtikinę, kad kunigystė atvers kelią į turtus bei aukštą padėtį.

Tai vaizdinga, tačiau vargu ar dokumentais paremta scena. Beleckas negalėjo žinoti, apie ką vaikystėje svajojo Olšauskas ar ką prie šeimos stalo kalbėjo jo tėvai. Šis pasakojimas daugiau pasako apie 1931 metais jau nuteistam prelatui priešišką autorių negu apie tikrąjį Olšausko vaikystę.

Patikimai galima teigti tiek, kad ūkininkų šeima sūnaus mokslui skyrė nemažai lėšų ir tikėjosi iš jo daug. XIX amžiaus pabaigoje

išleisti valstiečių sūnų į gimnaziją, vėliau – į seminariją reiškė ir didelės išlaidas, ir viltį, kad išsilavinęs kunigas pakels visos šeimos padėtį. Konstantinas mokėsi gerai, buvo gabus, energingas ir atkaklus. Šios savybės vėliau padėjo jam tapti vienu veikliausių savo kartos Lietuvos dvasininkų, tačiau drauge ne kartą įvėlė į konfliktus.

1884 metais septyniolikmetis Konstantinas įstojo į Žemaičių dvasinę seminariją Kaune. Čia tuo metu brendo nauja lietuvių dvasininkų karta. Kunigų seminarija buvo ne tik religinio lavinimo įstaiga. Joje susidurdavo lenkiškoji kultūrinė tradicija, Rusijos imperijos valdžios reikalavimai ir stiprėjantis lietuvių tautinis judėjimas. Tarp Olšausko bendramokslių buvo būsimasis poetas Maironis, Juozas Tumas-Vaižgantas, Aleksandras Dambrauskas-Jakštas ir kiti vėliau svarbūs Lietuvos kultūros bei visuomenės veikėjai.

1888 metais baigęs seminariją Olšauskas buvo išsiųstas tęsti studijų į Sankt Peterburgo dvasinę akademiją. Vien tai rodė, kad bažnytinė vyresnybė vertino jo gabumus. Akademijoje jis studijavo ketverius metus, įgijo teologijos magistro laipsnį. Jo baigiamasis darbas, kaip nurodo istorikas Algirdas Grigaravičius, buvo skirtas dvikovo klausimui – savotiška detalė, prisiminus, kad po kelerių metų į dvikovą Olšauską esą kvies Stasės Danilovičiūtės brolis.

1892 metų pavasarį Olšauskas priėmė kunigo šventimus. Jam buvo dvidešimt penkeri. Jaunas teologijos magistras, įgijęs išsilavinimą imperijos sostinėje, turėjo pagrindo tikėtis ne pačios prasčiausios vietos.

Pirmiausia jis buvo paskirtas Liepojos gimnazijos kapelionu ir tikybos mokytoju. Kauneckis šį laikotarpį apibūdina trumpai ir nepalankiai: esą Olšauskas buvęs nepatenkintas vieta, pykęsis su gimnazijos direktoriumi ir nesutaręs su vietiniais kunigais. Vėlesni

SKAITYKITE LIKUSIUS
252 IŠ **272** PUSLAPIŲ,
ĮSIGIJĘ ŠIĄ KNYGĄ

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

BYLA, SUKRĖTUSI TARPUKARIO LIETUVA

1928 metų rugsėjį ant Birštono Vytauto kalno randamas pasmaugtos moters kūnas. Auksinis laikrodis, žiedas ir pinigai nepaliesi, nusikaltimo liudininkų nėra. Tačiau dar neprasidėjus tyrimui minioje nuskamba viena pavardė – prelato Konstantino Olšausko.

Nužudytoji – Stanislava Ustjanauskienė, artimųjų vadinta Stase. Ją ir vieną įtakingiausių Lietuvos dvasininkų siejo daugiau kaip tris dešimtmečius saugota paslaptis: artimi santykiai, laiškai, pinigai, abipusiai priekaištai ir galimas judviejų sūnus Ričardas, kurio pėdsakai paslaptį išnyko.

Olšauskas nebuvo eilinis kunigas. Mokyklų steigėjas, „Saulės“ draugijos vadovas, karo pabėgėlių globėjas ir kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės dalyvis – vieniems jis buvo iškylus visuomenės veikėjas, kitiems valdingas intrigantas, lydimas finansinių konfliktų, abejotinų sandorių ir ilgai slėpto asmeninio gyvenimo.

Teismas Olšauską pripažino kaltu. Tačiau tiesioginio žmogžudystės liudininko nebuvo, prelatas kaltės niekada nepripažino, o ginčai dėl nuosprendžio nesibaigė iki šiol. Ar byla išsprendė nuosekli įrodymų grandinė? O gal garsiausias tarpukario Lietuvos dvasininkas buvo pasmerktas dar prieš jam įžengiant į teismo salę?

Šioje knygoje išlikę laiškai, apklausų ir ekspertizių protokolai, teismų sprendimai bei ano meto spauda prabyla iš naujo. Faktai čia atskiriami nuo gandų, o Olšausko nuopelnai Lietuvai neatsveria tamsiosios jo gyvenimo pusės.

Galia, pinigai, slapta meilė ir žmogžudystė – tikra tarpukario istorija, kurios šėšėlis nenyksta beveik šimtmetį.

SKAITYKITE KITAS
LAUKINĖ LIETUVA
SERIJOS KNYGAS

Skaityk.
Komentuok.
Sek.

linktr.ee/obuolys.lt

Negrobinė literatūra > Istorija